

Marknadskontrollprogram för Konsumentverket - produktsäkerhet 2017-2019

Dokumenttyp: Plan	Dokument nummer: PSÅK_0037_A_PLAN Marknadskontrollplan Konsumentverket 2017-2019	Sida: 1 av 12
----------------------	---	---------------------

Innehåll

Marknadskontrollprogram för Konsumentverket - produktsäkerhet 2017-2019	1
Bakgrund	3
Mål för marknadskontroll	3
Rättslig grund	3
Omvärldsbevakning - grund för urval av produkter	4
Kontrollmetoder	5
Samverkan med avgränsningar	5
Marknadskontroll – Plan	6
Mål för myndighetens marknadskontroll	6
Uppföljning	7
Förslag till marknadskontrollplan	8
År 2017	8
År 2018	10
År 2019	11

Bakgrund

Ett av Sveriges åtaganden som medlem i EU är att bedriva marknads kontroll. Med marknads kontroll menas att ansvarig myndighet övervakar att produkter som släpps ut på marknaden eller tas i bruk i Sverige uppfyller gällande krav samt vidtar åtgärder när de inte gör det. Ansvarig myndighet är skyldig att organisera och bedriva marknads kontrollen på ett tillräckligt effektivt sätt och i tillräcklig omfattning.

Mål för marknads kontroll

Marknads kontrollen syftar till att skydda arbetstagare, konsumenter och andra användares säkerhet och hälsa. Medborgarna har rätt till ett likvärdigt skydd på hela den gemensamma marknaden, oberoende av produktens ursprung. Marknads kontrollen syftar även till att säkerställa likvärdiga konkurrensförhållanden mellan företag och därmed bidra till att eliminera illojal konkurrens.

Rättslig grund

Bestämmelser om marknads kontroll finns i EU-förordning 765/2008 om ackreditering. Marknads kontrollförordningen (2014:1039) ger information om vilka svenska myndigheter som ska bedriva marknads kontroll samt anger allmänna riktlinjer för hur kontrollen ska ske.

Även det allmänna produktsäkerhetsdirektivet (GPSD 2001/95/EG) omfattar krav på marknads kontroll. Detta direktiv har genomförts i Sverige genom produktsäkerhetslagen (2004:451) och Produktsäkerhetsförordningen (2004:469). Lagen ställer krav på att varor och tjänster som tillhandahålls konsumenter inte får utgöra någon risk eller endast en liten risk för skada på person. Konsumentverket kontrollerar de produkter, både varor och tjänster, som faller inom myndighetens ansvarsområde. Enligt 3 § Produktsäkerhetsförordningen har även andra myndigheter ansvar enligt Produktsäkerhetslagen för de produkter som faller under deras respektive tillsynsområde.

EU-förordning 765/2008 art 18.5 och Produktsäkerhetsförordningen 9 § ställer krav på tillsynsmyndigheter att:

- upprätta, genomföra och följa upp program för sin tillsyn över olika typer av varor, tjänster och risker,
- följa upp vetenskapligt och tekniskt kunnande i frågor som rör produktsäkerhet och
- regelbundet utvärdera och se över sin tillsyns verksamhet.

Konsumentverket ansvarar för marknadskontroll av:

- leksaker enligt direktiv 2009/48/EG om leksakers säkerhet och lagen (2011:579) om leksakers säkerhet,
- personlig skyddsutrustning för privat bruk enligt direktiv 88/686/EEC om personlig skyddsutrustning och lagen (1992:1326) om personlig skyddsutrustning för privat bruk,
- farliga livsmedelsimitationer enligt direktiv 87/357/EEG för produkter som, på grund av sina yttre egenskaper, kan förväxlas med andra produkter och härigenom utgöra en risk för konsumenternas hälsa och säkerhet samt lagen (1992:1328) om farliga livsmedelsimitationer,
- övriga konsumentprodukter (varor och tjänster) som inte faller under någon speciallagstiftning enligt direktiv 2001/95/EG om allmän produktsäkerhet samt produktsäkerhetslagen (2004:451).

Bestämmelser om CE-märkning finns även i lagen (2011:791) om ackreditering och teknisk kontroll.

Omvärldsbevakning - grund för urval av produkter

Grunden för Konsumentverkets urval av produkter till marknadskontrollen är riskvärdering. Som urval för riskvärdering använder sig Konsumentverket bland annat av följande faktorer:

- skadestatistik från IDB
- inträffade dödsolyckor
- anmälningar som inkommit till verket
- underrättelser från näringsidkare
- notifikationer i RAPEX-systemet
- lagändringar, kommissionsbeslut, nya föreskrifter och nya eller reviderade standarder
- omvärlds- och mediabevakning.

Skadestatistiken från IDB (Injury Data Base) innehåller information om vilka produkter som varit inblandade i olyckor. Socialstyrelsen är ansvarigt för systemet och därifrån kan information om olika produktrelaterade olyckor hämtas. Besök på ett antal akutmottagningar registreras i databasen vilket täcker in cirka 7 % av befolkningen och räknas sedan upp till hela befolkningen. När det gäller tjänster så är det i dagsläget svårt att få fram relevant skadestatistik ur systemet.

Uppgifter om dödsolyckor kan hämtas från dödsorsaksregistret. En viktig del av Konsumentverkets omvärldsbevakning sker genom mediabevakning men även via branschkontakter och arbetet i de olika internationella nätverken som bland annat ADCO, ANEC, standardiseringsarbetet och Prosafe.

Kontrollmetoder

Aktiv marknads kontroll i form av projekt

– planerade insatser mot olika typer av produkter

Planerade marknads kontroller sker i form av projekt. Urvalet grundar sig på skadestatistik, omvärldsanalys, nytillkomna regler, behov av uppföljning av tidigare kontroller eller erfarenheter från till exempel mässbesök och problem som kan ses i anmälningar. Konsumentverket driver också projekt för att kontrollera hur näringsidkare arbetar systematiskt med att förebygga att de produkter de släpper ut på marknaden uppfyller säkerhetskraven.

Konsumentverket bedriver marknads kontrollprojekt genom:

- a) riktade insatser mot tillverkare/importörer eller distributörer
- b) riktade insatser i samarbete med tullen
- c) riktade insatser på mässor eller utställningar
- d) riktade insatser i samarbete med andra myndigheter i Sverige
- e) riktade insatser i samverkan med tillsynsmyndigheter i andra länder, t ex nordiska marknads kontroller
- f) deltagande i EU-projekt

Reaktiv marknads kontroll

– insatser med anledning av anmälningar och underrättelser

En stor del av Konsumentverkets marknads kontroll härstammar från anmälningar från konsumenter och konsumentvägledare, men också genom underrättelser från företag, andra myndigheter och konkurrenter. Varje ärende handläggs och risken med produkten bedöms. Krav på åtgärder ställs i de fall produkten har en risk som bedöms kunna orsaka skada på person.

Marknads kontroll i samverkan med konsumentvägledare

Konsumentverket har ingen lokal tillsynsorganisation. För att kunna bedriva marknads kontroll i hela landet har verket kontrakt med konsumentvägledare i ett 40-tal kommuner för marknads kontroll. Vägledarna bistår vid behov med inventering, inköp av varor samt till viss del även omvärldsbevakning.

Samverkan med avgränsningar

Kontroll av personlig skyddsutrustning är ett gemensamt ansvar för Konsumentverket och Arbetsmiljöverket. Konsumentverket planerar därför en del av marknadskontrollerna inom detta område i samråd med Arbetsmiljöverket.

När det gäller vissa typer av varor så delas tillsynsansvaret mellan flera marknadskontrollerande myndigheter. I många fall krävs en utredning från fall till fall för att utreda vilken typ av risk det rör sig om och vilken tillsynsmyndighet som bör handlägga ärendet.

Ett exempel är tändare där ansvaret delas mellan Konsumentverket och MSB (Myndigheten för samhällsskydd och beredskap). Konsumentverkets ansvar omfattar kravet på barnsäkerhetsspärr och att tändare inte får vara leksaksliknande. I övrigt har MSB tillsynsansvar över produkten. Leksaker är ett annat exempel där tillsynsansvaret delas mellan Konsumentverket, Kemikalieinspektionen och Elsäkerhetsverket.

Sedan EU-förordning 765/2008 trädde i kraft den 1 januari 2010 har finns ett samarbete mellan Konsumentverket och Tullverket. Samarbetet sker både i projektform men även löpande när det har funnits behov av samråd i samband med att tullen fattat misstanke om varor med säkerhetsbrister vid sin kontroll.

Marknadskontroll – Plan

Mål för myndighetens marknadskontroll

Enligt produktsäkerhetslagen ska produkter som tillhandahålls konsumenterna inte utgöra någon risk eller endast en låg risk för skada på person.

Konsumentverket kontrollerar de produkter, både varor och tjänster, som faller inom myndighetens ansvarsområde.

Definition av marknadskontroll finns i förordningen (2014:1039) om marknadskontroll av varor: ”*Med marknadskontroll avses den verksamhet som en statlig myndighet eller en kommun bedriver och de åtgärder som den vidtar för att se till att en vara som tillhandahålls på marknaden uppfyller gällande krav.*”

I EU-förordning 765/2008 finns följande definition av marknadskontroll: ”*Den verksamhet som bedrivs och de åtgärder som vidtas av de offentliga*

myndigheterna för att se till att produkterna överensstämmer med de krav som fastställs i relevant harmoniserad gemenskapsstiftning och inte hotar hälsan, säkerheten eller andra aspekter av skyddet av allmänintresset.”

Marknadskontroll kan initieras på olika sätt:

- Eget initiativ
- Anmälan
- Underrättelser
- Tullärenden

Uppföljning

Marknadskontrollen kan omfatta insamling av produkter och riskvärdering av dessa och i förekommande fall provning. Den kan också innebära kontroll av teknisk dokumentation, märkning, produktutformning och annan produktinformation. Till marknadskontroll räknas även riktade proaktiva åtgärder i form av information och liknande med syfte att säkerställa att varor på marknaden uppfyller hälso- och säkerhetskraven.

Uppföljning och utvärdering av en marknadskontroll kan bland annat leda till att:

- en informationskampanj initieras
- planering för en ny uppföljande marknadskontroll påbörjas
- samverkan och förhandlingar med företrädare från branschen startar
- samarbete med andra myndigheter för en kommande aktivitet inleds
- ge ett underlag för arbetet med standardisering på Konsumentverket.

Resultatet av marknadskontrollerna följs upp några gånger per år i samband med budgetrevidering och verksamhetsplanering.

Förslag till marknadskontrollplan

Marknadskontrollplanen kommer löpande att utvärderas under perioden. Beroende på omvärldsanalys, skadestatistik och nya regler kan nya marknadskontroller tillkomma och planerade kontroller kan utgå.

År 2017

Produkt	Direktiv/lag	Övrig info
Hästsport	TJÄNST/PSL	Fortsättning från 2016. Rid, trav och galoppsport är riskfyllda aktiviteter med höga olyckstal. Marknadskontroll och samverkan med de olika branschförbunden. Pågår 2016-2017. Under 2017 kommer resultaten från kontrollen att kommuniceras ut till branschorganisationer.
Hoppborgar	GPSD/PSL TJÄNST	Fortsättning från 2016. Många olyckor har inträffat när barn trillat ur hoppborgar och landat med huvudet på hårt underlag. Riktad informationsinsats samt tillsynsbesök genom stickprov hos hamburgerrestauranger som tillhandahåller hoppborgar.
Lekland	GPSD/TJÄNST	Uppföljning av kontrollen som genomfördes 2011 och där stora brister noterades. Beräknad start 2017Q4.
Våningssängar	GPSD	Fortsättning från 2016. Skadestatistik från IDB visar att det inträffat allvarliga skador vid fall från våningssängar. Kontrollen innefattar dokumentkontroll och provning.
Brandfiltar	GPSD	Provning av brandfiltar enligt standard. En uppföljning av resultatet som myndigheten i Holland publicerat för några år sedan.
Småbarnssängar	GPSD	I tidigare kontroll 2006 klarade endast 2 av 13 provade sängar säkerhetskraven i standarden. (Ev. blir detta ett JA-projekt under Prosafe att delta i.)
Härdat glas i hemmet	GPSD	Vanligt at härdat glas imploderar. Många anmälningar

		har kommit in. Marknads- kontrollen kommer att genomföras som en informationsinsats till berörda näringsidkare.
Varselkläder	PPE	Fortsättning från 2016. Samverkan med Arbetsmiljöverket. Många produkter på marknaden är inte CE-märkta. Uppföljning av tidigare kontroll på reflexer och reflexvästar som genomfördes under 2008.
Skydd för hästsport	PPE	Hästsport är den näst största sporten bland barn och ungdomar och skaderisken är stor. Dokumentkontroll.
Små bollar, godisägg och leksaker i myntautomater	TSD	Av erfarenhet och tidigare kontroller vet vi att detta är ett område där det finns brister.
Ekobutiker på nätet	TSD	En kontroll inriktad på webbutiker som säljer leksaker och barnartiklar och har en kemikaliefri och miljövänlig inriktning. Dokumentkontroll.
Företagsbesök	TSD	Ett antal punktinsatser hos utvalda företag map deras systematiska säkerhetsarbete. Innebär också intern metodutveckling för framtida insatser.
Förstudie leksaker i serietidningar	TSD	Kartläggning av marknaden för serietidningar som ger bort fysiska leksaker. Ev. ytterligare åtgärder görs under 2018.
Informationsinsats inköpare på landsting och tandläkare	TSD	Leksaker köps in till mottagningsrum i sjukvården och hos tandläkare. Inköpare av dessa leksaker har troligen låg eller ingen kunskap om sitt ansvar.
Informationsinsats konkursförvaltare	TSD	Information via advokatsamfundet vad som gäller för konkursförvaltare som ska avyttra produkter från konkursbon.

År 2018

Produkt	Direktiv/lag	Övrig info
Lekland	GPSD/ TJÄNST	Fortsättning av kontrollen från 2017.
Trappstegar	GPSD	Många olyckor varje år vid fall från trappstegar.
Småbarnssängar	GPSD	Fortsättning från 2017.
Ishockeyskydd	PPE	Stort antal utövare och hög skadefrekvens. Viktigt att de skydd som används uppfyller säkerhetskraven. Provning ingår.
Knä-, handleds- och armbågsskydd för sport	PPE	Dessa skydd saknar ofta CE-märkning vilket kan innebära otillräcklig skyddsnivå. Många skydd har barn som målgrupp.
Informationsinsats på branschdag för leksaksbranschen	TSD	Deltagande på branschdagar är ett bra sätt nå ut med information.
Munaktiverade leksaker	TSD	Munaktiverade leksaker innebär en risk för barn i alla åldrar. Vid tidigare kontroller har många av dessa produkter brister. Ev. samverkan med KemI.
Babyleksaker	TSD	För dessa leksaker finns särskilda säkerhetsregler i standarden för säkra leksaker. Babyleksaker riktar sig till en målgrupp som är särskilt skyddsvärd. Provning på lab.
Expanderande leksaker	TSD	Denna typ av leksak har Konsumentverket haft på bevakning i flera år. Behov av kontroll är stort.
Leksaker i serie	TSD	Företagsbesök hos aktörer som är i behov av information om regler och ansvar. Kontroll av fysiska leksaker vid behov.
Promotion-företag	TSD	Kontroll av aktörer som levererar i form av reklamprodukter (give-aways) till andra företag.

År 2019

Produkt	Direktiv/lag	Övrig info
Guidade fjäll- och skoterturer	TJÄNST/PSL	KoV tog fram en vägledning 2015 och intresset bland konsumenter ökar för denna typ av aktivitet. Kontrollen beror lite på hur branschen organiserar sig.
Alpin utförsåkning	TJÄNST PSL	En sport med många olyckor. Marknadskontrollen kommer att inrikta sig på tjänsteleverantörernas förebyggande säkerhetsarbetet och rutiner vid olyckor.
Dykregulator, fritidsdykning	PPE/TJÄNST	Tidigare marknadskontroll som genomfördes 2008 visade på stora brister i dokumentationen från tillverkarna. Indikationer från utredning av olyckor har visat på vissa brister i utrustningen. Samtidigt bör en uppföljning av säkerheten inom tjänsten dykutbildning göras.
Barnkläder med huvor	GPSD	Kontroll av att huvor på barnkläder är löstagbara enligt den branschöverenskommelse som då finns undertecknad.
Höga barnstolar	GPSD	Kontroll av att barnstolar på marknaden uppfyller säkerhetskraven.
Barngrindar	GPSD	Kontroll av att barngrindar som finns på marknaden uppfyller gällande krav.
Persiennor och hiss-gardiner	GPSD	Kontroll av att persiennor och hissgardiner som finns på marknaden uppfyller gällande krav.
Skydd för alpinsport	PPE	Samordnas med projekt för tjänster inom alpin utförsåkning. Utvecklingstakten för skydd inom området är hög och vilket föranleder denna kontroll.
Maracas och skullror	TSD	KOM utreder frågan om var gränsen går mellan musikinstrument och leksaker och en guide beräknas finnas framme vid denna tidpunkt.
Leksaker	TSD	En kontroll där leksakstyp ännu inte är bestämd.

		Omvärldsbevakning och andra styrsignaler får avgöra. Uppdatering kan ske i nästa treårsplan.
Informationsinsats på branschdag för leksaksbranschen	TSD	Trots tidigare informationsträffar är kunskapen om regelverket inom leksakers säkerhet fortfarande låg. Deltagande på branschdagar är ett bra sätt att möta näringsidkare och nå ut med information.